

ÇOCUĞUNUZ KÜTÜPHANECİ OLMALI MIDIR?

Kütüphaneci olmağa karar verdiğimi kolejdeki bir sınıf arkadaşım-a söylediğim zaman, “Ben bunu neden düşünmedim acaba?” diye takılmıştı. “Ne zevkli hayat; işe gidip birkaç fişe veya kitaba mühür bas, ondan sonra günün geri kalan kısmını fildişi kulende kitap okuyarak geçir”.

Söylediklerinin sadece yarısı şaka idi.

Seçtiğim iş hakkındaki fikri, tesadüfen bir şey öğrenmek veya ödünç bir kitap almak için kütüphaneye geldiği zamanlarda gördüklerinden ibaretti. “Kütüphaneci” onca sessiz bir okuma salonunda masa başında oturan bir memurdan başka birşey değildi.

Bu hususta bilgileri olmıyan bugünün birçok insanları gibi o da, mesleğimin arzettiği çeşitli vazifeler, imkânlar ve mükâfatlar hakkında ancak müphem bir fikre sahipti.

Bunun birçok sebepleri vardır.

İnsan oğlu bilgisini kaydetmeğe başlıyalıdan beri yazılan ve basılan sözlerin daima muhafızları vardı. Fakat modern bir meslek olan kütüphanecilik henüz çok yenidir ve kütüphanelerimizin hayret verecek şekilde çoğalmasına ayak uydurmak için süratle gelişmiştir.

Amerika Birleşik Devletlerinde ilk kütüphane; 1638 de John Harward kendi adını taşıyan üniversiteye 400 kitap bağışladığı zaman kuruldu. Bugün Harward Kütüphanesi'nde 6 milyon küsur cilt kitap vardır.

Amerika'da ödünç veren ilk kütüphane 1731 yılında Filâdelfia'da kuruldu. Sadece üyelere mahsus olduğu için kütüphaneden çok bir kulüptü. Kütüphanecisine gelince, eğer kitap alanların listesini tutmayı gönüllü olarak üstüne alan üyeyi saymazsanız, hiç yoktu. Bu üye Benjamin Franklin'di.

1833 ten evvel az vergiye tâbi faal bir kütüphane açılmadı. Bu mühim ve ileri adımı atan da Little Peterborough N. H. oldu.

Bu fikir az zamanda bütün memlekete yayıldı. Kısmen veya tamamen umumi veya özel bütçelerden yardım gören kütüphaneler çoğalmağa başladı.

Bugün 3100 şube kütüphaneyi saymazsak 7000 e yakın umumî kütüphaneye sahibiz. Bunların büyüklükleri sadece Central Building'deki seksen mil tutan raflarıyla ve 2000 den fazla memurıyla New-York Umumi Kütüphanesi'nden, tecrit edilmiş bölgelerdeki halka hizmet eden seyyar kütüphanelere kadar değişir.

Bunlardan başka ilk ve orta okullarla liselerdeki kütüphanelerin sayısı 2000 i geçer. Kolejlerimizde ve üniversitelerimizde de geniş koleksiyonlar vardır. Memleketimizin en büyük kütüphanesi ve aynı zamanda millî kütüphanemiz olan Congress Library 10 milyon cilt kitaba ve milyonlarca kitap halinde olmıyan vesikalara sahiptir.

1947 de 1600 hususî kütüphane mevcuttu. Bunlardan çoğu sanayi müesseselerine ait olan veya bu müesseselerden yardım gören kütüphanelerdi. Bugün bunların sayısı 3000 den fazladır ve aralarında iyi kütüphaneciler elde etme mevzuunda büyük bir mücadele vardır.

Kısa bir müddet evvel bir lise mezunu, otel garsonu olarak işe başlayabilir ve az bir ücretle çalışırken, bilgisini artırarak kütüphaneciliğe kadar yükselebilirdi.

Artık vaziyet böyle değildir. Kütüphanelerle beraber ehliyetli memurlara olan ihtiyaç da artmıştır. Bugün "ehliyetli kütüphaneci" sözü bir kolej veya üniversitede beş senelik tahsili olan bir kimse demektir.

Tahsil ihtiyaçlarına muvazi olarak ücretler de artmıştır. Fakat hakikî kütüphanecilere olan ihtiyaç, elde bulunanların adedinden çok fazladır. Bir kütüphanecilik okulunda 1956 mezunlarından her birine 12 şer değişik memuriyet teklif olunmuştur.

Bir Kütüphane ne Yapar?

Kütüphanede çalışmakla kütüphaneci olmak aynı şey değildir. Kütüphane memurlarının en az yarısı başka sahalarda tahsil görmüştür. Bunlar kâtipler, büro makinelerini kullananlar, mikrofilm teknisyenleri, binanın bakımı ile uğraşanlar, mücellitler ve birçok diğer uzmanlardan meydana gelir. Genel olarak nezaretçi memurlar arasında diplomalı bir kütüphaneci bulamazsınız.

Kısaca bir kütüphanecinin vazifesi insan oğlunun kaydedilmiş bilgilerini araştırmak, çalışmak, kendi kendini yetiştirmek, iş veya eğlence bakımlarından kitap seçmek, aksesyonu, idaresi ve bu sahalara

sevkidir. Bunun ne demek olduğunu ve ehliyetli bir erkek veya bir genç kıza ne geniş bir seçme hakkının tanındığını bir düşünün.

Çocuğunuzun bilgiye karşı bir susuzluğu veya tecessüsü mü var? Yeni kitaplar kadar eskilerin de seçilmesi, satın alınması, muayyen zamanlarda çıkan dergiler, devlete ait vesikalar, müzik ve diğer malzeme kütüphane idaresinin cazip bir kısmıdır.

İdare: Çocuğunuzun icra kabiliyeti mi var? Kütüphaneye müdürler, idareciler ve murakıplar lâzımdır ki, kitaplar okuyucuların ellerine kolayca geçsin. Araştırma malzemesinin idaresi ve bunların kullanılmasında araştırmacılara yardımdan zevk duyan gençlerin hoşlanacakları, zihin meşgul edici vazifelerdir.

Meslek seçmek için benden akıl soran bir genç, “fenden zevk alıyorum, fakat mühendis veya teknisyen olmak istemem”, demişti. “Kütüphanecilikte fenle meşgul olamaz mıyım?”

Olabilirdi ve oldu da. Şimdi büyük bir teknik kütüphanenin müdürüdür. Sağlam bir meslek yapıyor ve en çok meraklı olduğu sahada kıymetli bir eser hazırlıyor.

Çocuğunuz bu sahalarda yaratıcı veya tatbik edici olmayı arzu etmeden sanat ve fenne hayranız.

Şu sözleri sık sık işitiriz: “Hukuka meraklıyım, fakat fiiliyat sahasında çalışmak istemiyorum”, “müzik severim, fakat bestekâr veya müzisyen değilim”, “ekonomi beni alâkadar ediyor, fakat bunu meslek edinmek istemiyorum”, “tarih başlıca zevkimdir, fakat tarih hocası olmak istemiyorum”

Bunlar kütüphaneciliğin tatmin edeceği gençlerdir. Sanattan zoolojiye kadar pek az merak vardır ki bir kütüphanede tatbik edilmesin.

Bugünün kütüphanesi, bazan bir kitap kurdunun yuvasını orda bulmasına rağmen fildişi bir kule değildir. Değişik kabiliyetlere sahip insanların cemiyetin her ferdi yararına müştereken çalıştıkları bir merkezdir. Kütüphanecinin en mühim ve zevkli işlerinden biri de kitaplar vasıtasıyla elde edilebilecek hazinelere giden yolu, onu nasıl bulacaklarını bilmiyenlere göstermektir.

Buraya hikâye anlatma saati, resimli kitaplar saati veya belki de bir kukla temsili için çocuklar gelir. Kitaplar için olduğu kadar bazı şeyler görüşmek, konferanslar, konserler dinlemek ve sergiler gezmek için ebeveyn gelir. Bir afiş ressamı eski buhar makinelerinin resimlerini arar, bir iş adamı nüfus sayımına ait cetvelleri ister, bir

muharrir tarihî bir roman için araştırma yaparken yardıma ihtiyacı olur, tetkikat yapan bir fen adamı, rapor hazırlıyan bir sosyolog, doktorlar, avukatlar, tüccarlar, âmirler, kadın kulüplerinin üyeleri, ev kadınları, profesörler, öğrenciler hep buraya gelir. Bir kütüphanecinin hayatı hiçbir zaman sessiz ve monoton değildir.

Eğer çocuğunuz büyük bir şehrin kargaşalığını seviyorsa hedefi büyük bir umumi kütüphane olabilir. Eğer bir topluluğun faal bir parçası olmayı seviyorsa büyük bir sisteme bağlı kütüphaneler veya küçük kasaba kütüphaneleri onun şehir halkıyla yakından temasını sağlayabilir. Eğer akademik bir atmosferden hoşlanıyorsa okul, kolej ve üniversite kütüphanelerindeki işler onu bekliyor demektir.

Hususî kütüphanelerden de özel surette bahsetmeliyiz. Bunlar ekseriya çok geniştir ve bir şirket, endüstri, meslek kolu veya cemiyet tarafından desteklenir. Daha çok bir tek konu ile alâkadardır. Hukuk, tıp, soy tetkiki, tabiat tarihi, sanat, elektronlar, ticaret, tiyatro, ulaştırma, bankacılık, askerlik, din, sigorta, ilâncılık v.s. Bunların kütüphanecileri birer uzman olup işleri bu gibi meslek sahiplerinin tetkiklerine yardım etmektedir.

Nasıl Bir Tahsil Lâzımdır?

Bu mesleğin icabettirdiği tahsil kolejde dört sene, bunu takiben de 35 kütüphane okulundan birinde bir sene okumaktır. Bir edebiyat sanatı kursu da iyi bir destek teşkil eder. Lisan, edebiyat, ekonomi, fiziksel ve sosyal ilim bilgileri kıymetlidir.

Bazı devlet üniversitelerinde ders ücreti yılda 400 dolar kadar az olan kütüphanecilik okulları vardır. Bazı burslar elde etmek mümkündür ve birçok büyük kütüphanelerin kütüphane okullundaki talebelere tecrübe temin eden çalıştırma programları vardır.

Bir kütüphaneci ne kazanır: Ücretlerin az sayılmamasına rağmen, kütüphane zengin olmak isteyenler için ideal bir yer değildir. Kütüphanecinin kazandığı para ile öğretmenlik ve sosyal hizmetlerle ilgili mesleklerin getirdiği para karşılaştırıldığı takdirde netice birincinin lehinde çıkar. Memleketin muhtelif yerlerindeki tecrübesiz kütüphanecilik okulu mezunlarının kazandığı para 1956 da 3900 dolarla 4200 dolar arasında değişiyordu. Büyük şehirlerdeki tecrübeli kütüphaneciler 17.000 dolar, hattâ bazı hallerde daha fazla kazanırlar. Şimdiki halde bazı federal devlet memurlukları yılda 14.800 dolar getirmektedir. Endüstri tarafından desteklenen kütüphanelerde ise maaşlar yılda 25.000 dolara kadar çıkar.

Kütüphane sistemlerinin çoğu emeklilik plânlarına sahiptir. Halk tarafından yardım gören birçok kütüphaneler sivil hizmet faydaları temin ederler.

Hem kadınlar, hem erkekler mesleğimizin zirvesine yükselebilirler. En büyük sistemlerimizden biri olan Şikago Umumi Kütüphanesi'nin başında bir kadın vardır.

*Çocuğunuzun Kütüphaneciliğe Uygun Olup Olmadığını
Nasıl Anlarsınız ?*

Eğer çocuğunuz iyi bir talebe ve zekâ bakımından vasatın üstünde ise, bilgiye de saygı gösteriyorsa iyi bir kütüphaneci olmaması için sebep yoktur. Araştırmalar neticesinde hiç de hayret verici olmıyan bir hakikat ortaya çıkmıştır: Kütüphaneciler her bakımdan normal insanlardır.

Bu meslek mensuplarına bir göz atarsanız, bunların çeşitli şahsiyetler olduklarını görürsünüz. Kütüphaneciliğin değişik safhaları arasındaki farklar bu sahanın cazip bir tarafıdır.

Eğer çocuğunuzun liderliğe kabiliyeti varsa nezaret ve idare kısmında kendine ihtiyaç olduğunu görecektir.

Eğer ilme karşı bir meyli varsa ve insanları seviyorsa halk hizmeti bakımından kütüphanecilik idealdir. Topluluğu sevmese bile sadece buna meraklı ise ona birçok yerde ihtiyaç vardır.

Çocuğunuzun kütüphanecilikte mesut ve muvaffak olup olmayacağını anlamak için en iyi usul onu bir tecrübeye razı etmektir. Bu hiç de zor değildir. Gençler boş vakitlerinde ayak işleri görmek için veya yardımcı memur olarak iş bulabilirler. Hattâ bir kolej kütüphanesinde asistanlık da yapabilirler. Kütüphaneciliği, içine girmek suretiyle gören bu mesleğe elverişli gençler vazifeleri sadece kâtipliğe münhasır kalsa bile kendilerini devamlı bir şekilde alâkadar edecek yeri bulduklarını anlarlar.

Kütüphanenin hayat seviyesi yüksektir. En iyiyi talep ve hak eder ve karşılığında kıymeti para ile hesabedilemiyecek mükâfatlar verir. Cemiyet içinde yetki, itibar herkesin gurur duyacağı bir ünvan ve her günkü işinin başkalarına bilgi, eğlence, teselli veya ilham olduğunu bılmenin verdiği zevki sağlar.

EDWARD G. FREEHAFFER'den

Çeviren

DENİZ ÖTÜKEN